

Berger
DRUŽBENA KONSTRUKCIJA REALNOSTI
(soavtor Thomas Luckmann)

TEMELJI ZNANJA

Realnost vsakdanjega življenja se kaže kot objektivizirana realnost, tj. sestavljena iz niza objektov, ki so bili opredeljeni kot objekti še pred individualnim prihodom na prizorišče, poleg tega je samoumevna kot intersubjektivni svet, ki ga delim z drugimi, je preprosto *tukaj*. Časovnost je notranja lastnost zavesti. Tok zavesti je vedno časovno določen, mogoče pa je razlikovati med različnimi nivoji intersubjektivno razpoložljive časovnosti; ura in koledar zagotavljata, da smo "človek svojega časa", vsakdanje življenje pa svoj poudarek realnosti ohranja samo v sklopu časovne strukture.

Družbeno realnost vsakdanjega življenja razumemo s pomočjo vrste tipizacij, katerih anonimnost se stopnjuje z oddaljenostjo od "tukaj in zdaj" neposredne situacije. Na eni strani kontinuuma so ljudje, s katerimi pogosto in intenzivno sodelujemo v neposrednih odnosih, na drugi strani pa naletimo na visoko anonimne abstrakcije, ki nam že po naravi niso dosegljive v neposrednem stiku. *Družbena struktura* je skupna vsota tipizacij in ponavljajočih se vzorcev medsebojnih odnosov, ki so nastali pod njihovim vplivom, kot taka pa predstavlja bistven element realnosti vsakdanjega življenja.

DRUŽBA KOT OBJEKTIVNA REALNOST

Človeška izraznost je zmožna *objektivizacije*. Zunanji znaki so v neposrednem stiku stalno dostopni, zato nam nudijo možnost optimalnega dostopa do subjektivnosti drugega. Poseben primer objektivizacije je označevanje=človeška proizvodnja znakov, ki imajo subjektivni pomen. Jezik je sistem znakov, katerega pomeni so usklajeni s objektivnimi pomeni sobesednikov. Jezik skonstruira neskončne zgradbe simbolnih predstav, ki kot gigantska prisotnost drugega sveta dominirajo nad realnostjo vsakdanjega življenja. svoj življenjski čas usklajujemo s časom drugega. *Eo ipso* se ogromno nakopičenih izkušenj konkretizira prav "tukaj in zdaj". Družbeni red je proizvod človeške dejavnosti v svoji genezi in eksistenci, vsaka človekova dejavnost prehaja v navado. Dejanje, ki ga pogosto ponavljamo, se izgublja v vzorcu, ki ga reproduciramo s kar najmanj napora in ki ga tudi njegov izvajalec *eo ipso* razume kot vzorec. Navajenost določa smer in specializacijo dejavnosti, ki sprošča nakopičeno napetost, ki izvira iz neusmerjenih nagonov. Z zagotovitvijo stabilnega ozadja, na katerem se lahko človeška dejavnost večino časa odvija z najmanjšo možno mero odločitev, se osvobaja energija za odločitve, ki so ob določenih priložnostih nujne. Ozadje ponavljajoče se dejavnosti odpira vidno mesto za premislek in inovacijo. Institucija tipizira posameznike in njihova dejanja. Nadzorujejo vedenje s tem, da postavljajo v naprej definirane modele vedenja, ki kažejo v določeno smer, s tem pa nasprotujejo številnim drugim, teoretično možnim usmeritvam. Vsak posameznik gradi ozadje za stabilizacijo svojih dejanj in medsebojnega delovanja. družbene formacije se lahko samo kot objektivni svet prenašajo na nove generacije preko jezika. Posameznikovo življenje je le epizoda v objektivni zgodovini družbe, vsak moment ustreza bistveni oznaki družbenega sveta.

Družba je človeški proizvod, družba je objektivna realnost, posledično je človek družben proizvod. Šele s pojavom novih generacij lahko govorimo o družbenem svetu. Institucija si lasti avtoriteto nad posameznikom ne glede na subjektivne pomene, ki jih posameznik pripiše določeni situaciji. Znanje je sklop splošno veljavnih resnic o realnosti; samo del človeškega izkustva se ohrani v zavesti = sedimentacija = zbirka spoznavnih in zapomljivih bitnosti. Intersubjektivna sedimentacija je družbena, če se izrazi, ko se pojavi možnost stalne objektivizacije skupnih izkustev. Jezik objektivizira skupna izkustva, jih znotraj jezikovne skupnosti naredi dosegljive za vsakogar, s tem pa postanejo osnova in instrument skupne zaloge znanja, je tudi najvažnejši način, kako se v tradiciji določene skupnosti prenašajo objektivizirane in konkretizirane sedimentacije.

Tipizacije predpostavljajo, da z drugimi delimo posebne cilje in povezane faze dejavnosti. Iz tega sledi da so vloge enako tipizacije, ki se pojavijo v kontekstu objektivizirane zaloge znanja, ki je skupna kolektivu njihovih nosilcev v takšnem kontekstu. Konstrukcija tipologije vlog je korelat institucionalizacije obnašanja.

Vloge so bistvena sestavina objektivno dosegljivega sveta sleherne družbe. z igranjem vloge posameznik sodeluje v družbenem svetu, z internalizacijo vlog pa postane ta svet zanj subjektivno realen, vloge zastopajo institucionalni red (zastopanje samega sebe in zastopanje celotno institucionalno serijo vedenja).

Celotna zaloga znanja se aktualizira v slehernem posameznikovem življenju. Vsi delajo vse in zato znajo vse. Problem povezave pomenov je zgolj subjektiven (objektivni-nekaj danega, znanega vsem). Legitimizacija proizvaja nove pomene, ki služijo za povezavo pomenov različnih institucionalnih procesov. funkcionira kot dejavnik, ki že institucionalizirane objektivizacije prvega reda naredi za objektivno dostopne in subjektivno verjetno.

Legitimizacija pripoveduje katera dejanja naj izvršimo, katerih naj se ognemo in zakaj so stvari takšne, kakršne so. Nivoji legitimizacije- 1. ko se poseduje sistem jezikovnih objektivizacij človeškega izkustva, 2. teoretične izjave v nerazviti obliki (pregovori, izreki, maksime, pravljice, legende), 3. teorije, ki legitimizirajo določeno institucionalno področje na način diferenciranih sklopov znanja, 4. simbolni svetovi (teoretične tradicije, ki združujejo različna pomenska področja in zaokrožajo institucionalni red v pomensko celoto; vsa zgodovinska družba in posameznikovo življenje kot dogajanje znotraj sveta, tudi simbolnega; se prenaša iz generacije v generacijo). Specializacija znanja in sočasna organiziranost osebja za upravljanje specialnih sistemov znanja se razvija kot rezultat delitve dela. Višja stopnja znanja ima posledice- pojav čiste teorije, krepitev tradicionalizma v institucionalnem delovanju, pojav polno zaposlenega osebja za vzdrževanje sveta. Družbene spremembe je treba vedno razumeti v dialektični povezavi z zgodovino idej. Vsi simbolni svetovi in vse legitimizacije so človeški proizvod, njihova eksistenca temelji na življenju konkretnih posameznikov in ločeno od njega nima empiričnega statusa.

DRUŽBA KOT SUBJEKTIVNA REALNOST

Živeti v družbi pomeni sodelovati v njeni dialektiki eksternalizacije, objektivizacije in internalizacije. S *socializacijo* (stopnja internalizacije) človek postane član družbe. *Primarna socializacija*- spoznavno učenje, postaneš to za kar te imajo tvoji pomembni

Drugi. Identifikacija od drugih in od samega sebe= razmerje med objektivno pripisano in subjektivno pridobljeno identiteto- jezik. Primarna socializacija se konča takrat, ko se koncept Drugega zasidra v zavesti, posameznik postane učinkovit član družbe, ki ima v subjektivni lasti sebe in svet.

Sekundarna socializacija je pridobivanje znanja, ki izhaja iz posebnih družbenih vlog, ki so zakoreninjene v delitvi dela. Institucionalizirana razdelitev vlog med primarno in sekundarno socializacijo se razlikuje glede na kompleksno družbeno distribucijo znanja. socializacija se nikoli ne konča in vsebine internalizirane subjektivne realnosti so nenehno ogrožene in zato mora vsaka sposobna družba razviti postopke za vzdrževanje realnosti, s katerimi varuje merilo simetrije med objektivno in subjektivno realnostjo. Obstajata 2 splošna tipa vzdrževanja realnosti, tj. rutinsko(vzdrževanje internalizirane realnosti v vsakdanjem življenju) in krizno(vzdrževanje realnosti v kriznih situacijah).

V resocializaciji preteklost na novo razlagamo tako, da ustreza sedanji realnosti, vendar s težnjo po tem, da bi v preteklost prenesli prvine, ki jih takrat subjektivno ni bilo na razpolago. V sekundarni socializaciji pa sedanjost razlagamo s pomočjo ohranjenega odnosa do preteklosti, tešeč ob tem k minimalizaciji tistih preoblikovanj, ki so se dejansko zgodila. Popolnoma uspešna socializacija je antropološko nemogoča, popolnoma neuspešna pa izredno redka, saj je omejena na posameznike, pri katerih zaradi izjemne organske patologije spodleti celo najmanjša socializacija. Največji socializacijski uspeh se bo verjetno pojavil v družbah z zelo preprosto delitvijo dela in najmanjšo možno distribucijo znanja. V takih razmerah socializacija proizvaja identitete, ki so že vnaprej definirane in profilirane do visoke stopnje, posledično identiteto oblikuje družbeni proces. Ko se izkristalizira, jo družbena razmerja vzdržujejo, spreminjajo in celo preoblikujejo. Te procese določa družbena struktura, tudi identitete vplivajo na družbeno strukturo. Identiteta je torej pojav, ki nastane v dialektiki posameznika in družbe Organizem vpliva na vsako fazo človeške dejavnosti, s katero se konstruira realnost, in da hkrati ta dejavnost vzvratno vpliva na organizem. Biološki dejavniki omejujejo domet družbenih možnosti, ki so na voljo vsakemu posamezniku, družbeni svet, ki organizirano obstaja pred vsakim posameznikom, pa mu vsili meje biološko možnega. Dialektika med naravo in družbo se manifestira v vzajemnih omejitvah organizma in družbe. Družba in organizem si medsebojno postavljata meje. v docela socializiranem posamezniku je prisotna trajna notranja dialektika med identiteto in njeno biološko podlago. Človek se še naprej doživlja kot organizem ne glede na svoje družbene objektivizacije. Včasih se jim celo postavlja po robu.